

به نام خدا

شاخص‌های نظام رتبه‌بندی URAP¹ و وضعیت دانشگاه‌های ایران در این نظام رتبه‌بندی

مهناز طالبی

یورپ URAP، نظام رتبه‌بندی دانشگاهی است که بر موضوع «کیفیت آکادمیک» تأکید دارد. این نظام برای اولین بار در سال ۲۰۱۰ توسط «موسسه انفورماتیک دانشگاه صنعتی خاورمیانه» در ترکیه راه‌اندازی شد و هر ساله ۲ هزار دانشگاه را بر اساس شاخص‌های متناسب آکادمیک رتبه‌بندی کرد. یورپ، اطلاعات را برای ارزیابی رتبه دانشگاه‌های جهان از پایگاه اطلاعاتی *web of science* دریافت می‌کند. در مرحله اول ۲۰۰۰ دانشگاه دنیا که بیشترین تعداد انتشار در این پایگاه اطلاعاتی را داشته‌اند را استخراج و سپس بر اساس شاخص‌های دیگر (تعداد استنادها، مجموع تاثیر مجلات و ...) آنها را رتبه‌بندی می‌کند. یکی از نقاط قوت یورپ این است که این نظام علاوه بر رتبه‌بندی دانشگاه‌های به صورت کلی در سطح جهان، منطقه و کشور، دانشگاه‌ها را در حوزه‌های مختلف علوم (مهندسی شیمی، علوم شیمی، علوم غذایی، علوم مواد، زمین‌شناسی، ریاضی، روانشناسی و ...) ارزیابی می‌کند. به گفته این نظام رتبه‌بندی، هدف از اعلام رتبه‌بندی دانشگاه‌ها، مشخص کردن بهترین یا بدترین دانشگاه‌ها نیست، بلکه هدف مشخص کردن توانمندی‌های دانشگاه‌ها برای تمرکز بر حوزه‌هایی از علوم است که بیشترین پژوهش‌ها و استنادها را داشته‌اند.

دانشگاه کاشان در سه سال اخیر رشد خوبی در تعداد انتشارات در پایگاه *web of science* داشته است، از آنجا که داده‌های ارزیابی برای هر سال از داده‌هایی تا بازه زمانی دو سال قبل دریافت می‌شود (داده‌های ارزیابی برای رتبه‌بندی سال ۲۰۱۷ از بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ دریافت می‌شود) به نظر میرسد دانشگاه کاشان در سال ۲۰۱۹ یا ۲۰۲۰ بتواند در این نظام رتبه‌بندی نمایه بشود. البته این مسئله به روند رشد پژوهشی دانشگاه‌های دیگر و رقابت‌های پژوهشی میان دانشگاه‌های کشور نیز بستگی دارد.

¹ *University Ranking by Academic Performance*

در این گزارش ابتدا به بررسی شاخص‌های این نظام رتبه‌بندی می‌پردازیم، سپس وضعیت دانشگاه‌های ایران در این نظام رتبه‌بندی را بررسی می‌کنیم.

جدول ۱. شاخصهای نظام رتبه‌بندی یورپ (در سال ۲۰۱۷)

وزن شاخص	منبع	نام شاخص
۲۱٪	این شاخص سنج‌های برای بازده علمی اخیر دانشگاه است و شامل شامل تعداد کل مقالات منتشر شده در سال ۲۰۱۵ و نمایه شده در پایگاه <i>web of science</i> می‌باشد.	مقالات
۲۱٪	سنج‌های برای نشان‌دادن تأثیر پژوهش و استناد است که مقالات دانشگاه که در <i>web of science</i> نمایه شده‌اند، در بازه زمانی ۲۰۱۱-۲۰۱۵ دریافت کرده‌اند.	استنادها
۱۰٪	این شاخص که نشان دهنده پایداری و استمرار بازده علمی است شامل تعداد کل مدارک است. منظور از کل مدارک، کلیه منابع علمی شامل مقالات کنفرانس‌ها، مرورها، نامه‌ها، بحث‌ها، اسناد و مقالات مجلات است که در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ منتشر شده‌اند. داده‌ها از پایگاه <i>web of science</i> استخراج می‌شوند.	تعداد کل مدارک
۱۸٪	این شاخص سنج‌های از تأثیر علمی است و از تجمیع ضرایب تأثیر مجلات منتشرکننده مقالات دانشگاه در طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ بدست می‌آید. مقدار ضرایب تأثیر مجلات از ویرایش ۲۰۱۵ جی.سی.آر استخراج شده است.	مجموع تأثیر مجلات
۱۵٪	این شاخص سنج‌های از کیفیت استنادی دریافت شده است و بر مبنای ضرایب تأثیر مجلات در بر دارنده مقالات استنادکننده محاسبه می‌شود. مقدار ضرایب تأثیر این مجلات از ویرایش ۲۰۱۲ جی.سی.آر استخراج شده است.	مجموع تأثیر استنادی مجلات
۱۵٪	این شاخص نشان دهنده مقبولیت جهانی یک دانشگاه است. داده‌های این شاخص که بر اساس تعداد کل انتشاراتی است که با همکاری دانشگاه‌های خارجی تهیه شده‌اند، از پایگاه <i>web of science</i> استخراج گردیده‌اند.	همکاری بین المللی

وضعیت دانشگاه‌های ایران در نظام رتبه‌بندی یورپ

۱۳ دانشگاه کشور در رتبه‌بندی کلی این نظام رتبه‌بندی نمایه شده‌اند. دانشگاه تهران مانند ۵ سال گذشته در صدر این نظام رتبه‌بندی قرار گرفته است. که از این بین ۴ دانشگاه متعلق به وزرات بهداشت است.

جدول ۲، رتبه کلی دانشگاه‌های کشور در نظام رتبه‌بندی یورپ

رتبه جهانی دانشگاه	نام دانشگاه	رتبه کشوری
۳۰۵	دانشگاه تهران	۱
۴۲۶	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۲
۴۶۸	دانشگاه صنعتی شریف	۳
۴۷۰	دانشگاه امیرکبیر	۴
۵۳۶	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	۵
۵۴۰	دانشگاه تربیت مدرس	۶
۵۴۸	دانشگاه صنعتی اصفهان	۷
۶۴۷	دانشگاه علم و صنعت	۸
۷۱۵	دانشگاه فردوسی مشهد	۹
۷۷۹	دانشگاه تبریز	۱۰
۱۱۳۰	دانشگاه علوم پزشکی کرمان	۱۱
۱۴۴۵	دانشگاه یزد	۱۲
۱۶۹۹	دانشگاه علوم پزشکی ایران	۱۳

دانشگاه آزاد اسلامی در رتبه‌بندی کلی وارد نشده است اما در رتبه‌بندی بسیاری از حوزه‌های علوم مانند شیمی، زیست، مهندسی شیمی، مهندسی مواد و ... وارد شده است. جدول ۳ تا ۸ رتبه دانشگاه‌های ایران را چند حوزه از علوم در این نظام رتبه‌بندی نشان می‌دهد.

جدول ۳، بهترین دانشگاه‌های ایران در حوزه زیست‌شناسی در نظام رتبه‌بندی یورپ

رتبه جهانی دانشگاه	نام دانشگاه	رتبه کشوری
۴۸۲	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱
۵۱۶	دانشگاه تهران	۲
۵۵۲	دانشگاه آزاد اسلامی	۳
۶۳۴	دانشگاه تربیت مدرس	۴
۷۷۸	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	۵
۹۲۹	دانشگاه فردوسی مشهد	۶
۹۹۰	دانشگاه صنعتی اصفهان	۷

جدول ۴، بهترین دانشگاه‌های ایران در حوزه مهندسی شیمی در نظام رتبه‌بندی یورپ

رتبه جهانی دانشگاه	نام دانشگاه	رتبه کشوری
۳۳	دانشگاه آزاد اسلامی	۱
۱۲۳	دانشگاه امیرکبیر	۲
۱۴۳	دانشگاه صنعتی شریف	۳
۱۵۱	دانشگاه تهران	۴
۲۱۷	دانشگاه تربیت مدرس	۵

۲۵۶	دانشگاه فردوسی مشهد	۶
۲۸۳	دانشگاه صنعتی اصفهان	۷
۳۰۸	دانشگاه علم و صنعت	۸
۳۵۶	دانشگاه تبریز	۹
۴۵۱	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱۰

جدول ۵، بهترین دانشگاه‌های ایران در حوزه شیمی در نظام رتبه‌بندی یورپ

رتبه جهانی دانشگاه	نام دانشگاه	رتبه کشوری
۶۱	دانشگاه آزاد اسلامی	۱
۳۸۶	دانشگاه تهران	۲
۳۹۸	دانشگاه صنعتی شریف	۳
۴۱۶	دانشگاه تربیت مدرس	۴
۴۳۸	دانشگاه صنعتی اصفهان	۵
۴۶۶	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۶
۵۵۴	دانشگاه امیرکبیر	۷
۵۹۸	دانشگاه فردوسی مشهد	۸
۶۸۶	دانشگاه تبریز	۹
۸۲۰	دانشگاه علم و صنعت	۱۰

جدول ۶، بهترین دانشگاه‌های ایران در حوزه ریاضی در نظام رتبه‌بندی یورپ

رتبه جهانی دانشگاه	نام دانشگاه	رتبه کشوری
۱۳	دانشگاه آزاد اسلامی	۱
۴۲	دانشگاه تهران	۲
۷۲	دانشگاه امیرکبیر	۳
۷۸	دانشگاه صنعتی اصفهان	۴
۱۱۲	دانشگاه صنعتی شریف	۵
۱۵۴	دانشگاه علم و صنعت	۶
۲۱۴	دانشگاه تربیت مدرس	۷
۲۷۵	دانشگاه فردوسی مشهد	۸
۳۴۸	دانشگاه تبریز	۹

جدول ۷، بهترین دانشگاه‌های ایران در حوزه فیزیک در نظام رتبه‌بندی یورپ

رتبه جهانی دانشگاه	نام دانشگاه	رتبه کشوری
۲۰۳	دانشگاه آزاد اسلامی	۱
۴۶۹	دانشگاه صنعتی شریف	۲
۵۸۸	دانشگاه تهران	۳
۶۸۰	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۴
۶۹۷	دانشگاه تبریز	۵
۶۹۹	دانشگاه صنعتی اصفهان	۶

۷۶۹	دانشگاه علم و صنعت ایران	۷
۷۹۶	دانشگاه تربیت مدرس	۸
۸۲۰	دانشگاه فردوسی مشهد	۹

جدول ۸، بهترین دانشگاه‌های ایران در حوزه مهندسی مکانیک در نظام رتبه‌بندی یورپ

رتبه جهانی دانشگاه	نام دانشگاه	رتبه کشوری
۴	دانشگاه آزاد اسلامی	۱
۲۳	دانشگاه تهران	۲
۳۹	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۳
۸۱	دانشگاه صنعتی شریف	۴
۹۱	دانشگاه علم و صنعت ایران	۵
۱۰۳	دانشگاه صنعتی اصفهان	۶
۱۸۳	دانشگاه فردوسی مشهد	۷
۲۰۲	دانشگاه تربیت مدرس	۸
۲۰۹	دانشگاه تبریز	۹